

2023. évi XXV. törvény a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról

A törvény az (EU)2019/1937 irányelv („Whistleblower irányelv”) rendelkezéseit ülteti át a magyar jogba, és megteremti az egyes uniós jogszabályokkal kapcsolatos visszaélést bejelentő személyek hatékony védelmét biztosító minimum szabályokat.

A médiában megjelent Visszaélés-bejelentési törvényként, Panaszbejelentési törvényként, vagy akár Bejelentővédelmi törvényként.

A munkáltatóknak 2023.07.24-ig szükséges kialakítani vagy felülvizsgálni a mechanizmusait a törvényi megfelelés érdekében.

Fogalmak a törvény alkalmazásában

foglalkoztatásra irányuló jogviszony: minden olyan jogviszony, amelyben a foglalkoztatott a foglalkoztató részére és annak irányítása alatt ellenérték fejében tevékenységet végez vagy önmaga foglalkoztatását végzi,

foglalkoztató: aki természetes személyt foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében foglalkoztat,

foglalkoztatott: az a természetes személy, aki a foglalkoztató számára és annak irányítása alatt foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében, ellenérték fejében tevékenységet végez, vagy önmaga foglalkoztatását végzi.

**A panaszokról, a közérdekű bejelentésekről,
valamint visszaélések bejelentésével összefüggő
szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvényről**

Kötelezettek

**Állami és helyi
önkormányzati
szervek**

Egyéb foglalkoztatók

**legalább 50 személy
foglalkoztatásra
irányuló jogviszony
keretében
foglalkoztató**

**létszámtól függetlenül az alábbi
foglalkoztatók:**

1. a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 1. § (1) és (1a) bekezdése hatálya alá tartoznak,
2. a Magyarországon bejegyzett és az Európai Unió határain kívül engedélyesként vagy üzemeltetőként tengeri olaj- és gázipari tevékenységet folytatnak,
3. a polgári légi közlekedési események jelentéséről, elemzéséről és nyomon követéséről, valamint a 996/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról és a 2003/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint az 1321/2007/EK bizottsági rendelet és az 1330/2007/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. április 3-i 376/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatálya alá tartoznak, vagy
4. Magyarország területén tartózkodó magyar és nem magyar lobogójú, üzemben lévő úszólétesítmény üzemeltetői.

Kötelezettségek

VAGY

**a foglalkoztatónál
egy erre a célra
kijelölt, pártatlan
személy vagy
szervezeti egység
által visszaélés
bejelentési rendszer
üzemeltetése**

**Belső visszaélés bejelentési
rendszer működtetése
szerződés keretében**

**Bejelentővédelmi
ügyvéd által**

**Más külső
szervezet
működtetésében**

Kötelezettség teljesítése HÁZON BELÜL

A foglalkoztatónál egy erre a célra kijelölt, pártatlan személy vagy szervezeti egység működtetheti a visszaélés-bejelentési rendszert. Az, hogy egy foglalkoztatón belül melyik személy vagy részleg a legalkalmasabb arra, hogy a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetésére kijelöljék, a szervezet struktúrájától függ, a feladatkörüknek ugyanakkor minden esetben biztosítania kell a pártatlanságát. Az Irányelv értelmében – megfelelő garanciák biztosítása mellett – ez lehet kettős feladatkör, így például a megfelelés-ellenőrzési részleg vezetője, a HR-vezető, az integritás-tanácsadó, a pénzügyi igazgató, az ellenőrzési igazgató vagy egy igazgatótanács tag, stb. Ezt a szervezeti struktúrát egy egyéni vállalkozó, vagy mikrovállalkozás nem tudja megoldani, így számukra ez nem kivitelezhető megoldás. Aki ezt a megoldást választja, annak számolnia kell minden tevékenységgel a szolgáltatás kivitelezésével kapcsolatosan (saját eljárás kialakításától kezdve, a kivizsgálások kivitelezésén és dokumentálásán át)!

Kötelezettség teljesítése SZERZŐDÉS KERETÉBEN

Erre a törvény két lehetőséget ad- bejelentővédelmi ügyvéd megbízásával, vagy belső visszaélés-bejelentési rendszer külső szervezet működtetésével. Megbízás esetén a külső szervezetre és a bejelentővédelmi ügyvédre irányadó összeférhetetlenségi és pártatlansági szabályokat alkalmazni kell.

Bejelentővédelmi ügyvéd

- a megbízója jogi személy lehet;
- nem köthető meg a szerződés, ha a bejelentővédelmi ügyvéd más megbízási jogviszonyban, munkaviszonyban, munkavégzési kötelezettséggel járó más jogviszonyban áll, vagy amellyel a megbízási szerződés megkötését megelőző öt évben ilyen jogviszonyban állt a megbízóval;
- megbízása csak indokolással mondható fel. A bejelentővédelmi ügyvéd törvényes eljárása nem alapozhatja meg a megbízó általi felmondást vagy a bejelentővédelmi ügyvédet megillető megbízási díj teljesítésének megbízó általi megtagadását;

Feladatai a megbízási szerződés alapján:

fogadja a megbízó tevékenységével összefüggő bejelentéseket, jogi tanácsadást nyújt a bejelentőnek a bejelentés megtételével kapcsolatban, kapcsolatot tart a bejelentővel, tőle a bejelentés kivizsgálása érdekében szükség esetén tájékoztatást, felvilágosítást kérhet, a megbízó rendelkezése szerint közreműködhet a bejelentés alapján indult vizsgálat lefolytatásában, és kérésére írásban tájékoztatja a bejelentőt a bejelentéssel kapcsolatos eseményekről, különösen a bejelentés alapján indult vizsgálat eredményéről, a megbízó által megtett intézkedéséről vagy a vizsgálat

lefolytatásának elutasításáról. A bejelentővédelmi ügyvéd a bejelentést a megbízóhoz továbbítja. Ha a bejelentés a megbízó vezető tisztségviselőjének cselekményével vagy mulasztásával függ össze, a bejelentővédelmi ügyvéd a bejelentő felügyelőbizottságát, könyvvizsgálóját, a megbízó legfőbb döntéshozó szervét vagy a tulajdonosi jogok gyakorlóját köteles a bejelentésről haladéktalanul értesíteni.

Belső visszaélés-bejelentési rendszer

- átláthatóság biztosítása: a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője világos és könnyen hozzáférhető információt nyújt a belső visszaélés-bejelentési rendszer működésére, a bejelentéssel kapcsolatos eljárásra, valamint az e törvény szerinti visszaélés-bejelentési rendszerekre és eljárásokra vonatkozóan.
- szigorú adatkezelési szabályok: a belső visszaélés-bejelentési rendszer keretei között kezelt adatok harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére történő továbbítására kizárólag a továbbítás címzettje által tett, a bejelentésre vonatkozó, e törvényben foglalt szabályok betartására irányuló jogi kötelezettségvállalás esetén és a személyes adatok védelmére vonatkozó előírások figyelembevételével kerülhet sor.
- összeférhetetlenség és pártatlanság biztosítás;
- írásban és szóban is alkalmasnak kell lennie a bejelentés fogadására;
- a törvényben előírt határidők betartására alkalmasnak kell lennie.

A törvényben meghatározott megfelelési kritériumokon túl, a szolgáltatások árait figyelembe véve milyen szempontokat mérlegelj a teljesíthetőség érdekében:

- szoftver: a törvény nem ír elő a rendszer működtetéséhez szoftvert, csupán olyan bejelentési felületet, amely megfelel az előírt paramétereknek. Itt azt szükséges mérlegelni, hogy vállalkozásunk számára valóban elegendő-e egy bejelentő szoftver/rendszer? Ki fogja a szükséges dokumentációt és tájékoztatást elvégezni? (ezt tartalmazza-e a szerződésünk) Illetve ki fogja fizikailag ténylegesen a kivizsgálásokat és mennyiért elvégezni? (vagy itt is "házon belül" szükséges erről gondoskodni);
- dokumentációk: tartalmazza-e a szerződésünk, vagy nekünk szükséges róla gondoskodni? (Tájékoztatás a partnerek és munkavállalók felé, Adatkezelési tájékoztató módosítás, amennyiben szükséges belső szabályzatok módosítása);
- kivizsgálások: ki fogja elvégezni a bejelentéseket követően és mennyiért.

A bejelentésekről

Mit lehet bejelenteni, azaz a bejelentés tárgya

A belső visszaélés-bejelentési rendszerben jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekményre vagy mulasztásra, illetve egyéb visszaélésre vonatkozó információt lehet bejelenteni. Ha a foglalkoztató a munkavállalóra a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 9. § (2) bekezdésében meghatározott feltételekkel a közérdeket vagy nyomós magánérdeket védő magatartási szabályokat állapít meg, ezek megsértése a belső visszaélés-bejelentési rendszerben bejelenthető.

Ki tehet bejelentést?

a foglalkoztató által foglalkoztatott, az a foglalkoztatott, akinek a foglalkoztatónál fennálló foglalkoztatásra irányuló jogviszonya megszűnt, és a foglalkoztatóval foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesíteni kívánó olyan személy, aki esetében e jogviszony létesítésére vonatkozó eljárás megkezdődött.

az egyéni vállalkozó, az egyéni cég, ha a foglalkoztatóval szerződéses kapcsolatban áll, a foglalkoztató tekintetében tulajdonosi részesedéssel rendelkező személy, valamint a foglalkoztató ügyviteli, ügyvezető, illetve felügyelő testületéhez tartozó személy, ideértve a nem ügyvezető tagot is, a foglalkoztatóval szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárást megkezdett, szerződéses kapcsolatban álló vagy szerződéses kapcsolatban állt vállalkozó, alvállalkozó, beszállító, illetve megbízott felügyelete és irányítása alatt álló személy, a foglalkoztatónál tevékenységet végző gyakornok és önkéntes, a foglalkoztatóval az jogviszonyt vagy szerződéses kapcsolatot létesíteni kívánó olyan személy, aki esetében e jogviszony vagy szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárás megkezdődött, és az a személy, akinek a jogviszonya vagy szerződéses kapcsolata a foglalkoztatóval megszűnt.

A bejelentő védelme

A törvény védelmi intézkedésként szabályozza a megtorlás tilalmát.

A kivizsgálásokról

A törvény konkrét határidőket állapít meg a kivizsgálásra és a tájékoztatásra vonatkozóan.

A törvény 22. § (6) bekezdése mérlegelési lehetőséget biztosít a bejelentés kivizsgálására. Eszerint a bejelentés kivizsgálása mellőzhető, ha a bejelentő nem azonosítható (azaz anonim bejelentések esetén), ha a bejelentő nem jogosult bejelentést tenni, ha a bejelentés ugyanazon bejelentő által tett ismételt, a korábbi bejelentéssel azonos tartalmú bejelentés, vagy ha a közérdek vagy a nyomós

magánérdek sérelme a bejelentésben érintett személy jogainak a bejelentés kivizsgálásából eredő korlátozásával nem állna arányban.

A 24. § előírja a bejelentővel szembeni írásbeli tájékoztatási kötelezettséget a bejelentés kivizsgálásáról vagy annak mellőzéséről és a mellőzés indokáról, a bejelentés kivizsgálásának az eredményéről és a megtett vagy tervezett intézkedésekről.

Mivel a bejelentések a jogi paletta széles spektrumát érinthetik, fontos, hogy a kivizsgálásokat az adott szakterületet értő személyek vizsgálják ki. Más egy munkaügyi panasz, egy közbeszerzési jogsértés értelmezése és kivizsgálása is. A törvénynek jelen pillanatban nincs végrehajtási rendelete, így érdemes rugalmasan, több változó figyelembe vételével értelmezni ezeket a folyamatokat is. Jelen pillanatban arra vonatkozó sem áll adat senki rendelkezésére, hogy ezek a bejelentések milyen természetűek lesznek, milyen rendszerességgel fordulhatnak elő. Ezért fontos az alapos felkészülés ilyen téren is.